

DESPRE LOIALITATE

În limbajul curent al mass mediei auzim frecvent exprimări de genul: cetățeni loiali țării, angajați loiali firmei, membrii loiali partidului, suporterii loiali clubului, clienți loiali mărcii de produse. Se pot identifica și alte situații. Toate aceste exprimări ne evidențiază o diversitate de situații în care adjectivul folosit, loial, are conotații comune dar în domenii diferite. Conform DEX cuvântul "loial" semnifică: *"Care își îndeplinește cu cinste obligațiile asumate"* și are ca sinonime: *cinstit, corect, fidel, leal, sincer*. Aceste sinonime însă nu reflectă integral sensurile complexe ale cuvântului "loial". Există o bogată literatură de specialitate cu specific: sociologic, filosofic, juridic, psihologic, religios, de etică medicală, de relații internaționale ș.a. care analizează ipostazele, sensurile și implicațiile folosirii conceptului de loialitate.

În dezbaterile filosofice pe tema obiectului loialității există păreri divergente. Astfel se consideră că *"...obiectele loialității cuprind principii, cauze, idei, idealuri, religii, ideologii, națiuni, guverne, partide, lideri, familii, prieteni, regiuni, grupuri rasiale și oricine sau orice de care se poate atașa inima cuiva sau devota"* (Milton R. Konvitz). Pe de altă parte se apreciază că loialitatea se poate manifesta numai *"față de anumite persoane sau față de un grup de oameni, nu loialitate față de un ideal sau de o cauză"* (Marcia W. Baron).

În situațiile de viață reală, în funcție de obiectul de exercitare al loialității al aceleiași persoane se pot identifica situații de loialitate simplă și loialități multiple. Se consideră o loialitate multiplă, de exemplu, atunci când o persoană își manifestă loialitatea față de familie dar în același timp este loială și unui grup profesional respectiv unui partid politic. Combinațiile de loialități pot fi diverse. În situațiile când funcționează loialități multiple problema care apare este ca acele loialități, prin exercitarea lor, să nu intre în divergență ceea ce ar genera o situație de conflict de interese, respectiv de neoloialitate. Tipologia de loialități și a interacțiunii lor pe diverse criterii este o temă vastă și nu face obiectul prezentei reflecții.

O situație particulară, întâlnită frecvent în spațiul civic-politic, este "dubla loialitate". Se consideră situație de dublă loialitate atunci când obiectele loialităților pentru același individ au interese diferite ceea ce poate da naștere unui conflict de interese. Cazul tipic al acestei situații este cel al persoanelor cu dublă cetățenie sau al imigranților care au obținut cetățenia țării în care au imigrat. Dar în aceeași situație pot fi și persoanele care sunt funcționari ai unor organisme economice și/sau politice internaționale. Situațiile evocate au făcut, și fac, obiectul unor dezbateri datorită complexității lor dar și numărului mare de persoane aflate în cauză.

Discuția privitoare la dubla loialitate, datorită complexității temei și istoricului acesteia, cere să fie făcută cu multă atenție și nuanțări privind terminologia folosită. În momentul de față *”oamenii de știință folosesc termenul „dublă loialitate” pentru a descrie circumstanța larg răspândită în care indivizii simt atașamente autentice și legitime față de mai mult de o țară. Un bun exemplu este cartea politologului israelian Gabriel Sheffer, Diaspora Politics, care face distincția între loialitatea „totală”, „duală” și „divizată”, iar Sheffer arată că toate cele trei răspunsuri sunt obligate să apară atunci când membrii unei anumite etnii naționale sau grupuri religioase trăiesc în diferite țări.”*(Stephen M. Walt, Universitatea Harvard).

Există opinii ale unor cercetători care consideră că o dată cu creșterea masivă a imigrației termenul de dublă loialitate își pierde din conținut societățile devenind din ce în ce mai transnaționale. Sunt însă și opinii care contestă ferm această tendință.

Despre aprecierea situațiilor de dublă loialitate există în societatea civilă atitudini diferite în funcție de țară și de istoria acesteia.

În spațiul public există o temă de analiză comparativă privind conținutul conceptelor de loialitate și fidelitate care la prima vedere ar putea fi considerate sinonime dar care au motivații și comportamente diferite.

Manifestarea loialității sub diversele ei forme și contexte de-a lungul istoriei a generat numeroase lucrări și studii ceea ce dovedește importanța acesteia în existența omului.

Inchei aceste succinte considerații privind conceptul de loialitate cu o exprimare ce poate fi încadrată în categoria *”cuvinte înțelepte”* ce aparține lui Eric Felten autorul cărții *”Loyalty-The Vexing Virtue”* (Loialitatea-O virtute supărătoare): *„Dacă loialitatea este și a fost mereu percepută ca învechită, de ce continuăm să o laudăm? Pentru că loialitatea este esențială pentru lucrurile cele mai de bază care fac viața viabilă. Fără loialitate nu poate exista dragoste. Fără loialitate nu poate exista familie. Fără loialitate nu poate exista prietenie. Fără loialitate nu poate exista angajament pentru comunitate sau țară. Și fără aceste lucruri, nu poate exista societate.”*

Loialitatea, o temă la care se cuvine să medităm cu toții.

VASILE BOLOȘ,

prof.univ.em.dr.ing.asoc. la UMFST ”George Emil Palade” din Tg.Mureș

(Ziarul ”Cuvântul liber”, Tg. Mureș, 30 august 2022)